

Sterk door overleg

SERV

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

SALV

Strategische adviesraad voor
Landbouw en Visserij

INTERNE HOORZITTING – 16 APRIL 2009

STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

VERSLAG

1. PACT 2020

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

De vragenlijsten van SERV, Minaraad en SALV werden op slides gezet, samen met een aantal elementen van antwoord. Soms hebben we een vraag verplaatst omdat ze beter aansloot bij een andere vraag.

De eerste vraag stelt dat de doelstelling van PACT 2020 niet overeenstemt met de voorstellen in het stroomgebiedbeheerplan (SGBP) en betreft de maatregelen welke er eventueel versneld nodig zijn om die doelstelling te realiseren.

De doelstelling van het stroomgebiedbeheerplan was niet dezelfde als die van het PACT 2020. Het stroomgebiedbeheerplan was trouwens al klaar op het moment dat dit PACT kenbaar is gemaakt. In het stroomgebiedbeheerplan is gekeken hoe de goede ecologische toestand in 2015 – 2021 of 2027 kan gehaald worden. Op basis van wat reeds kon geïnventariseerd en gemodelleerd worden, wordt ook aangegeven dat het doelbereik tegen 2015 niet haalbaar is en dat een termijnverlenging tot 2021 of 2027 nodig zal zijn. Het is heel moeilijk een uitspraak te doen over welke maatregelen versneld genomen moeten worden, omdat de maatregelen die we in het maximaal scenario nu hebben geïnventariseerd in een aantal gevallen ook niet volstaan. En in een aantal gevallen zal moeten overgegaan worden tot een gemotiveerde lagere doelstelling. Anderzijds kan het effect van de al geïnventariseerde maatregelen op de biologische kwaliteitselementen onvoldoende ingeschat worden. Daardoor kan het effect op het eindresultaat positiever zijn. Uit de analyses blijkt dat de maatregelen of als antwoord op de vraag waar maximaal moet op ingezet worden, voornamelijk de nutriënten, knelpuntparameters zijn en blijven.

Wim Van Gils (BBL)

Ook uit het model blijkt dat nutriënten de knelpuntparameters zijn, maar in het model wordt niet alles bekeken. Wil dat zeggen dat er veel minder problemen zijn met zware metalen, pesticiden enz.?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Op basis van de huidige meetresultaten vinden we in veel meer waterlichamen dat nutriënten een probleem zijn en blijven. Voor een aantal waterlichamen zijn er nu geen problemen met pesticiden of met zware metalen. Maar het klopt dat we die niet kunnen modelleren.

Peter Van Bossuyt (BB)

Betekent dit dat het verminderen van de impact van nutriënten niet gemakkelijker kan dan bijvoorbeeld van pesticiden? De evolutie van nutriënten in oppervlaktewater verbetert sneller dan een aantal problemen met pesticiden. Dus is het mogelijk dat het in 2015 omgekeerd is?

Kor Van Hoof (VMM)

Voor de chemische toestand worden ruim 30 chemische stoffen gemonitord en in kaart gebracht. Ongeveer de helft van de waterlichamen blijkt in een goede chemische toestand. En van de waterlichamen waar een probleem mee is, zijn het voornamelijk de PAKS (poly-aromatische koolwaterstoffen) die maken dat de chemische toestand niet goed is. De belangrijkste bron van die PAKS blijkt at-

mosferische depositie te zijn. Op het vlak van de chemische toestand is het probleem dus van een andere orde dan voor de ecologische toestand. Daar zijn het vaak biologische kwaliteitselementen die minder goed scoren. Maar ook andere fysico-chemische elementen scoren minder goed. Vaak zijn het nutriënten en daarvan vaker fosfor en ortho-fosfaat dan nitraat. Zeker in de kleine waterlopen is de verbetering van de waterkwaliteit duidelijk voor nitraatconcentraties en is ze minder uitgesproken voor de ortho-fosfaatconcentraties. In die zin zal nitraat meer vooruitgaan dan ortho-fosfaat. Bij nitraat is het ook nog iets gemakkelijker om op het beleid te sturen dan bij ortho-fosfaat. Dus in die zin is de orde van het probleem voor de nutriënten wat groter. Op het oordeelkundig toedienen van bestrijdingsmiddelen is al hard gewerkt, maar daar is nog verdere verbetering mogelijk. Er staan ook enkele maatregelen in het SGBP. Dit schetst dus de grootteorde van de problemen. Scherp voorspellen waar we in 2015 zullen staan, is niet evident, maar dat is met de beschikbare middelen geprobeerd.

Jos Gysels (Natuurpunt)

Is er een onverzoenbaarheid tussen het plan en het PACT? En indien ja, dan is er een collectief serieus probleem want wat is dan nodig om in de komende periode de twee naar elkaar toe te brengen?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Een onverzoenbaarheid zou ik het niet noemen. Alleen is voor de toestand van een aantal watersystemen het doelbereik nog zo ver af, dat er nog belangrijke inspanningen geleverd moeten worden. Daarvoor zijn enerzijds financiële middelen nodig en anderzijds moeten die maatregelen binnen een termijn kunnen uitgevoerd worden. Indien er voldoende middelen beschikbaar zouden zijn om alle maatregelen uit te voeren, zou er al een belangrijke stap vooruit kunnen worden gezet. Maar voor een aantal maatregelen zal de volledige uitvoering niet kunnen binnen 1 of zelfs 2 planperiodes. Er is echter geen harde uitspraak gedaan over het feit of tegen 2021 of 2027 die goede toestand bereikt zal worden. En voor die waterlichamen waarvoor bij het opmaken van het volgende stroomgebiedbeheerplan blijkt dat 2021 haalbaar is, zal maximaal ingezet worden.

Jos Gysels (Natuurpunt)

Dit is geen antwoord op mijn vraag, maar het is niet zeker of er een antwoord is. Het stemt pessimistisch dat nu al een vrij cruciaal onderscheid gemaakt wordt tussen wat technisch en wat maatschappelijk/politiek haalbaar is. De vorige spreker stelt dat mits er een collectieve bereidheid is om bijkomende financiële of andere inspanningen te doen, het bereiken van de doelstellingen van het PACT 2020 praktisch haalbaar moet zijn. Voor wat praktisch niet-haalbaar is, moeten de normen maar naar omlaag. Het lijkt niet mogelijk om in een paar maanden de twee naar elkaar toe te brengen.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Het belangrijkste aspect van de discussie zal gaan over de bereidheid om de nodige middelen ter beschikking te stellen voor het uitvoeren van een aantal voorgestelde maatregelen. Hoe meer maatregelen worden uitgevoerd, hoe meer naar dat doelbereik kan toegewerkt worden.

Jos Gysels (Natuurpunt)

Het PACT 2020 is een harde zelf-opgelegde maatschappelijke verbintenis. Van de technici of andere beleidsverantwoordelijken wordt verwacht dat zij de haalbaarheid operationaliseren, dat zij de kos-

ten zichtbaar maken enz. Zo niet, zullen op een bepaald moment twee tegenstrijdige dingen beslist zijn: een plan dat expliciet zegt dat 2021 of 2027 niet haalbaar zijn zonder de normen naar beneden te halen en tegelijkertijd PACT 2020 waarin de samenleving beslist dat het in 2020 toch gaat lukken.

Peter Van Bossuyt (BB)

Pleit Veronique Van Den Langenbergh ervoor om alle maatregelen die nu in de maximale groep van het maatregelenprogramma zitten zo snel mogelijk te implementeren? Er zijn vele maatregelen voor de drie scenario's. De meeste maatregelen zitten vooral in het tweede blok. De organisaties dachten dat men zou beginnen met het eerste blok beslist beleid. De tussenkomst is bijna een pleidooi om de maatregelen van het tweede en derde blok onmiddellijk of zoveel mogelijk ingang te laten vinden. Of pleit de CIW om eerst het middenblok te doen? Bepaalde maatregelen in het laatste blok zijn nefast voor de toekomst van de landbouw.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Voor het derde blok is nog geen uitspraak gedaan over de deadline 2021 of 2027. Daarom kan er in relatie met het PACT 2020 voor gepleit worden om die zoveel mogelijk van de derde naar de tweede planperiode te verschuiven, maar niet om die ook nog vóór 2015 uit te voeren. Nu, in 2009, zit het lopende beleid al volledig in de bekkenbeheerplannen. Maar ook daarvan moeten nog heel wat acties worden uitgevoerd. Er zijn grenzen aan wat er nog extra bij kan. Het pakket uit het middenblok moet al in de eerste planperiode worden uitgevoerd. Over de uitvoering van het maximale pakket in 2021 of in 2027 is nog geen uitspraak gedaan. Om tegemoet te komen aan de doelstelling van het PACT 2020 kan er nog voor gepleit worden om die maatregelen maximaal naar voor te schuiven.

Kor Van Hoof (VMM)

Het openbaar onderzoek gaat over het tweede scenario. In het afgeronde plan zegt de administratie wat zij in een eerste stroomgebiedbeheerplan wil doen. Het openbaar onderzoek moet uitspraken doen over het ambitieniveau van het tweede blok. Van het derde blok is gezegd dat het voor na 2015 is. Op het moment dat het PACT 2020 verscheen, was het SGBP al verspreid. In de analyses is er niet naar 2020 gekeken.

Peter Van Bossuyt (BB)

Er is een verschil tussen een maatregel uit beslist beleid en de uitvoering van een maatregel. Niet al die maatregelen zijn vandaag al in uitvoering. In het openbaar onderzoek zou men van de maatregelen uit het eerste blok kunnen zeggen hoe ze uitvoerbaar zijn en wat daarvan het effect is. Stellen dat het eerste blok niet meer in openbaar onderzoek zit, is toch wat gevaarlijk.

Het is niet de bedoeling om te vragen om die maatregel af te schaffen. Maar het is wel belangrijk dat er in het kader van het openbaar onderzoek geduid kan worden welke manieren er zijn om de maatregel uit te voeren en wat de efficiëntste is, zowel naar kosten en baten als naar effectiviteit.

Kor Van Hoof (VMM)

Dat kan in een openbaar onderzoek. Maar vermoedelijk zal voor dat soort opmerkingen of reacties het stroomgebiedbeheerplan niet aangepast worden. Die opmerkingen worden vermoedelijk doorgegeven aan diegenen die de maatregelen moeten uitvoeren.

2. ECONOMISCHE GEBRUIKSFUNCTIES

De ontwerpstroomgebiedbeheerplannen lijken vooral een ecologisch doel en niet een zozeer een economisch doel te dienen. En waar is dan nog het integrale luik van dit plan?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Het stroomgebiedbeheerplan is een plan in uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal Waterbeleid. De Kaderrichtlijn Water is een Europese milieurichtlijn; milieu is dus de invalshoek. Het decreet Integraal Waterbeleid is de decretale basis voor de omzetting van de Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving. Het decreet beschrijft ook de organisatiestructuren en planningsniveaus. Het geeft een meer integrale invalshoek aan de Kaderrichtlijn Water en de manier waarop we die in Vlaanderen moeten uitvoeren. Dat wil niet zeggen dat er geen rekening werd gehouden met een aantal economische aspecten of gebruiksfuncties. Dit is gebeurd in de toelichting van een aantal beleidsvoornemens voor de volgende planperiode. En met een aantal aspecten werd ook rekening gehouden in de criteria voor de aanduiding van de sterk veranderde waterlichamen. Voor de volgende planperiodes kan er voor nieuwe veranderingen rekening gehouden worden met activiteiten van groot maatschappelijk belang zoals de scheepvaart, de havens, bescherming tegen overstromingen, drinkwatervoorziening en hernieuwbare energie. Er wordt dus wel degelijk rekening gehouden met een aantal economische gebruiksfuncties. Ook in de afwijkingen van de milieudoelstellingen, bij de kosten-batenanalyse en bij de analyse van de betaalbaarheid, worden een aantal economische aspecten mee in overweging genomen. En bij het aanduiden van de functies zijn er ook functies die daarop gericht zijn. Er zijn ook maatregelen die de economische gebruiksfuncties ondersteunen. Conclusie: het is een milieurichtlijn, het is een milieuplan maar het decreet legt een meer integrale visie op. Er wordt wel degelijk rekening gehouden met een aantal economische aspecten, maar het is geen economisch plan.

3. AFSTEMMING MET DE DEELBEKKENBEHEERPLANNEN

Zullen de huidige bekkenbeheerplannen aangepast worden? En zo niet, wat zullen de garanties zijn inzake het behalen van de doelstellingen?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

In het decreet wordt aangegeven hoe het integraal waterbeleid moet worden uitgevoerd en worden de verschillende planningsniveaus en overeenkomstige plannen bepaald. De stroomgebiedbeheerplannen worden opgemaakt op Vlaams niveau en de bekkenbeheerplannen op bekkenniveau. De planningscycli zijn alternerend overeenkomstig het decreet. Dat laat toe dat de bekkenbeheerplannen de bouwstenen vormen voor het stroomgebiedbeheerplan. Die informatie is wel degelijk gebruikt. De memorie van toelichting bij het decreet zegt ook expliciet dat de volgende bekkenbeheerplannen in het teken moeten staan van de afstemming met de stroomgebiedbeheerplannen. Die alternerende cyclus – afwisselend een bekkenbeheerplan en een stroomgebiedbeheerplan – is dus decretaal voorzien. De vertaling van een maatregel naar acties moet of kan gebeuren via de bekkenbeheerplannen. Maar dat hoeft niet uitsluitend te gebeuren via de bekkenbeheerplannen. Er zijn nog andere plannen en programma's waarin uitvoering kan gegeven worden aan die acties: GUP's, OP's, het kustveiligheidsplan, het Grensmaasproject, het Sigmaplan, specifieke onderzoeksprojecten, enz. Er zijn tal van andere manieren, plannen en programma's waar maatregelen verder geconcretiseerd

kunnen en zullen worden. De bekkenvoortgangsrapporten worden jaarlijks opgemaakt. Ook zij bieden een aantal mogelijkheden om maatregelen te vertalen in concrete acties. En wanneer andere programma's worden opgemaakt zonder dat hiervoor de bekkenbeheerplannen worden aangepast, kan daarvoor het advies gevraagd worden aan de bekkenraden.

Wim Van Gils (BBL)

Hoe gaan maatregelen die te maken hebben met het herinrichten van waterlopen, oeverzones, dijkwegnemingen, enz. geconcretiseerd worden? Als die maatregelen pas concreet gemaakt worden tegen de volgende generatie bekkenbeheerplannen, ze daarna moeten goedgekeurd worden en twee jaar later vertaald worden in een of ander ruimtelijk plan, dan is die maatregel niet uitgevoerd tegen 2015. Dat weten we nu al. Wat is de timing van de uitvoering van dat soort maatregelen?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

De concrete invulling zal inderdaad langer op zich laten wachten. De doelstelling is om samen met de verantwoordelijken voor het opmaken van de bekkenbeheerplannen te bekijken hoe de goedgekeurde maatregelen kunnen omgezet worden in concrete acties en ook op welke wijze - al dan niet via bekkenvoortgangsrapporten - we kunnen starten met de concrete toepassing van die acties.

Bij ruimtebeslag moet de manier van omzetten van de maatregel in de acties bekeken worden en die moeten tijdig gestart worden. Maar belangrijk is dat deze stroomgebiedbeheerplannen en de maatregelen die erin geformuleerd zijn zeer algemeen en op een hoog abstractieniveau zijn. De discussie moet in eerste instantie gaan over welke aanvullende maatregelen kunnen/zullen worden genomen. Waarvoor is er een engagement, bereidheid en een financieel engagement om ze uit te voeren?

Wim Van Gils (BBL)

De ervaring met het Sigmoplan heeft geleerd dat het zo niet werkt. Er is een zekere maatschappelijke consensus over het Sigmoplan, al blijft er altijd nog wat discussie over de lokale uitwerking. Die consensus kwam er pas op het moment dat de ruimtelijke invulling duidelijk was. Slechts zodra er vanuit de verschillende maatschappelijke invalshoeken mee kon gedacht worden over de maatschappelijk interessantste ruimtelijke invulling, en dat er duidelijkheid bestond over het kostenplaatje, kon consensus gevonden worden. De redenering van Veronique Van Den Langenbergh klopt in theorie maar dreigt in de praktijk niet te werken.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

We zullen het proefondervindelijk moeten vaststellen. Het is het eerste stroomgebiedbeheerplan. Er is ook nog maar één generatie bekkenbeheerplannen, het zal dus een leerschool zijn, zowel voor ons als voor jullie, hoe we dit verder gaan toepassen in de praktijk.

4. STERK VERANDERENDE WATERLICHAMEN

De criteria voor de aanduiding van sterk veranderende waterlichamen zijn transparant, ze zijn gebaseerd op de huidige toestemming. Maar wat met de afstemming met wensbeelden, de impact op de verdere ontwikkeling van een waterloop en de link met andere beleidsplannen?

Kor Van Hoof (VMM)

De kaderrichtlijn en het decreet geven wel een lijst met nuttige doelen die in rekening kunnen gebracht worden, maar geen criteria. Van die criteria moet elke lidstaat zelf werk maken. Met wat ter beschikking is en op basis van de genoemde nuttige doelen moet een lidstaat beslissen of een waterlichaam al dan niet aangeduid wordt als sterk veranderd. Daarnaast gebeurt er een herziening van sterk veranderde waterlichamen bij iedere planningscyclus van 6 jaar. Binnen 6 jaar evalueren we of dat wat we nu gedaan hebben nog in overeenstemming is met de inzichten die we dan zullen hebben. Daarnaast kan de aanduiding sterk veranderd volgens de richtlijn enkel en alleen gebeuren op basis van fysische wijzigingen ingevolge menselijke activiteiten die een nuttig doel dienen. Die nuttige doelen in de kaderrichtlijn zijn ruimer dan in het decreet. Landdrainage en waterhuishouding staan wel in de Kaderrichtlijn Water maar niet in het decreet Integraal Waterbeleid. Omdat de CIW het decreet moet uitvoeren, zijn enkel de nuttige doelen in het decreet weerhouden. In het plan is wel aangeduid dat de kaderrichtlijn 2 extra nuttige doelen bevat. Er is ook ingeschat hoeveel waterlichamen er als gevolg van deze 2 extra nuttige doelen als sterk veranderd zouden aangeduid worden. De consequentie van een waterlichaam dat sterk veranderd is, is dat de doelstellingen - mits motivatie - aangepast worden zodat men over een goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand spreekt. Voor die oefening bleek dat verschil zeer klein en daarom hebben we ons gehouden aan het decreet.

Het tweede luik vraagt of er rekening gehouden werd met wensbeelden. Eigenlijk kan dat niet omdat het decreet en de kaderrichtlijn opleggen dat gekeken moet worden naar hydromorfologische beperkingen die het gevolg zijn van een aantal factoren, nuttige doelen. Daarom is eerder vanuit de realiteit gekeken dan vanuit wensbeelden.

Een volgend stuk van de vraag gaat over de impact van typering op basis van de huidige toestand op de verdere ontwikkeling. Het is niet duidelijk of daarmee het type van een waterloop bedoeld wordt. Er is vertrokken van categorieën: rivieren, meren, overgangswater en kustwater. Die categorieën zijn in types opgedeeld (tabel 6 van het SGBP). Daarnaast is er de status: kunstmatige waterlichamen en sterk veranderde waterlichamen. Er wordt ook benadrukt dat voor sterk veranderde waterlichamen er nog ontwikkelingskansen zijn, afhankelijk van welke nuttige doelen bepalend geweest zijn voor het aanduiden van dat waterlichaam als sterk veranderd. Blijven er nog een aantal ontwikkelingskansen? Zijn er nog inrichtingsmaatregelen mogelijk? En andere maatregelen die hydromorfologische beperkingen milderden maar ze niet altijd kunnen verwijderen?

Een laatste vraag ging over het belang van typering of status bij het bepalen van de milieudoelstellingen. Voor waterlichamen met sterk veranderd als status kan men op een zo objectief mogelijke manier een goed ecologisch potentieel, ontwikkelingskansen – eerder dan een volledige ontwikkeling – definiëren. Dat zijn de gevolgen van het aanduiden van een waterlichaam als sterk veranderd.

Wim Van Gils (BBL)

In de kaderrichtlijn staat niet alleen een lijst van mogelijke nuttige doelen, maar staat ook dat waterlichamen kunnen aangeduid worden als sterk veranderd als het herstel tot onevenredige, disproportionele kosten zou leiden.

Het is ook niet altijd duidelijk of die aanpassingen het bereiken van die goede toestand zouden beletten. De Leie is bijvoorbeeld een extreem geval. Maar bij een aantal waterlopen die op sommige plaatsen ingedijkt zijn, kan de functie 'bestrijding tegen overstromingen' perfect gecombineerd worden met ecologisch herstel. Zo kan daar een goede ecologische toestand gehaald worden. Dan is er geen reden om die aan te duiden als sterk veranderd.

Kor Van Hoof (VMM)

Wij denken dat de economische onderbouwing in de criteria zit. Bij het criterium 'bescherming tegen overstroming' bijvoorbeeld schatten wij dat als meer dan 10% bebouwd is er geen alternatieve niet-disproportionele middelen zijn om het nuttig doel te dienen. Dat is de argumentatie om zo objectief mogelijk die waterlichamen als sterk veranderd aan te duiden of niet.

Als het over de doelstellingen gaat leidt dat niet noodzakelijk tot andere doelstellingen, zelfs al is een waterlichaam als sterk veranderd aangeduid. Het is een argument om andere doelstellingen aan te duiden, maar niet alle sterk veranderde waterlichamen krijgen andere doelstellingen. Een goed ecologisch potentieel kan enkel gegeven worden voor een aantal parameters zoals de biologische kwaliteitselementen, omdat de ontwikkelingskansen van dat waterlichaam minder zijn en voor een selectie van de fysico-chemische parameters – chloride, sulfaat, zuurstof enz. Voor de chemische stoffen en voor de overige fysico-chemische parameters kan het niet.

Karel Vervoort (VOKA)

Hoe wordt het onderscheid gemaakt tussen kunstmatig en sterk veranderd? Het Deurganckdok is sterk veranderd en niet kunstmatig.

Kor Van Hoof (VMM)

Het Deurganckdok hoort samen met de Schelde waar het Deurganckdok twee keer per dag water van krijgt en water aan geeft. De voornaamste reden is dat er geen apart waterbeheer kan gevoerd worden voor het Deurganckdok. En dat stuk van de Schelde is als sterk veranderd beoordeeld.

Wim Van Gils (BBL)

Waarom is de haven van Zeebrugge dan kunstmatig? Daar komt toch ook twee keer per dag water binnen en buiten. Ze hangt ook vast aan de zee.

Kor Van Hoof (VMM)

Dat is een apart waterlichaam. Het Deurganckdok is niet als een apart waterlichaam aangeduid en is dus een stuk Zeeschelde samen met het Deurganckdok. De Zeeschelde is niet kunstmatig. Het is een neveneffect van de afbakening van het waterlichaam. Om niet teveel waterlichamen te hebben, zijn er een aantal samengevoegd. Voor de duidelijkheid zou het Deurganckdok als een apart waterlichaam kunnen benoemd zijn. Dan zou het ongetwijfeld een kunstmatig geweest zijn. Op een bepaald

moment werd beslist om te stoppen met extra waterlichamen aan te duiden omdat dit heel wat processen bemoeilijkte.

5. DOELSTELLINGEN

a. DOELSTELLINGEN FYSICO-CHEMISCH

Kor Van Hoof (VMM)

De fysico-chemische normen zijn vastgelegd of voorbereid uitgaande van de bestaande Vlaamse normen voor fysico-chemie. De fysico-chemische parameters zijn ondersteunende elementen bij de biologische kwaliteitsnormen. Voor de aanpassing van het bestaande normenkader is gesteund op de aanwezige Vlaamse expertise binnen de Vlaamse administratie en ook binnen de universiteiten die onderzoekswerk gedaan hebben om voor de biologische kwaliteitselementen beoordelingskaders voor te bereiden. Dat voorstel is vervolgens getoetst en - indien mogelijk - afgestemd met een aantal partners in het stroomgebied. De ontwerpnormen van buurlanden Nederland en Frankrijk en Wallonië waren gekend en ze bleken ook onderling te verschillen. Dat maakt dat er geen perfecte afstemming is.

Voor de aanscherping van de norm voor de nutriënten is vertrokken van de biologische kwaliteitselementen. Die bepalen in belangrijke mate de ecologische toestand. Voor het kwaliteitselement macro-invertebraten (voorheen BBI of de soorten die de BBI bepalen) en fyto-benthos (diatomeeën) die sinds enkele jaren gemonitord worden, is de lat gelijk gelegd in een Europese intercalibratie-oefening. Tussen de lidstaten zijn methoden vergeleken op basis van meetresultaten die volgens die lidstaten op de grens van de kwaliteitsklassen matig/goed en goed/zeer goed liggen. De fysico-chemische elementen moeten die biologische kwaliteitselementen of die doelstellingen ondersteunen of moeten toelaten dat die doelstellingen gehaald worden. Op basis van het INBO's studiewerk is gebleken dat er voor bepaalde parameters typespecifieke aanscherpingen nodig zijn. Ondertussen is er een beter zicht op ontwerpnormen zoals die in andere lidstaten voorliggen en blijken die voor de nutriënten vergelijkbaar met onze voorstellen. In die zin is de (gedeeltelijke) aanscherping voor die nutriënten in overeenstemming met de richtlijn.

b. DOELSTELLINGEN GEVAARLIJKE STOFFEN

Anja Van Geyt (VMM)

Voor gevaarlijke stoffen was de vraag of die ook afgestemd zijn op de normen uit de buurlanden. De milieukwaliteitsnormen moeten bescherming bieden van de menselijke gezondheid en het leefmilieu en gebaseerd zijn op toxicologische en ecotoxicologische accumulatie- en persistentiegegevens. De methode waarop die normen moeten vastgelegd worden is beschreven in de kaderrichtlijn (bijlage 5). In Vlaanderen is dat gebeurd op basis van ecotoxicologie die het effect van vervuiling op metabolisme en ecosystemen weergeeft. Enerzijds is dat gebaseerd op een aantal chronische testen waarvan de PNEC-concentratie is afgeleid. Die moet bescherming bieden op lange termijn en daarvan werd een jaargemiddelde waarde afgeleid. Anderzijds is dat gebaseerd op een aantal acute testen waarvan de MAC is afgeleid die bescherming moet bieden op korte termijn en waarvan de maximale norm is afgeleid. Zoals vastgesteld in de Kaderrichtlijn Water zijn de PNEC-waarden en de MAC, de laagste ecotox gedeeld door de veiligheidsfactor. Deze veiligheidsfactor is hoger naarmate er minder gegevens beschikbaar zijn. Alle lidstaten moeten dezelfde procedure gebruiken om die milieukwaliteits-

normen vast te stellen. Dit leidt tot normen in dezelfde grootteorde. Die zijn niet helemaal identiek omdat het resultaat afhankelijk is van de gebruikte gegevens, gebruikte databanken enz. Op regelmatige basis wordt wel informeel overleg gepleegd met de buurlanden om zoveel mogelijk tot afstemming te komen.

Voor de vertaling van de milieukwaliteitsnormen naar vergunningen verwijzen de Raden naar pag. 195 in het SGBP: “wanneer de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen toch niet kan vermeden worden moet de laagst haalbare concentratie opgelegd worden en mag geen rekening gehouden worden met verdunning in het ontvangende oppervlaktewater bij bepaling van de lozingsnorm”. In principe komt dat neer op het gelijkstellen van de lozingsnorm aan de milieukwaliteitsnorm voor de gevaarlijke stof. Staat gevaarlijke stof daarbij gelijk aan alle stoffen in tabel 24?

De opmerking is terecht. Het is een aanvullende maatregel die enkel slaat op de prioritair gevaarlijke stoffen, of op de meest gevaarlijke stoffen. De terminologie van de KRW stelt dat gevaarlijke stoffen enerzijds de 33 prioritaire stoffen en 8 andere verontreinigende stoffen zijn die door Europa recent in de dochterrichtlijn zijn genormeerd en ze bepalen de chemische toestand. Alle andere gevaarlijke stoffen worden ingedeeld bij de specifiek verontreinigende stoffen waarvoor de lidstaten zelf normen moeten vastleggen. Die sluiten aan bij de ecologische toestand. 13 van de 33 prioritaire stoffen zijn prioritair gevaarlijke stoffen. Voor die prioritair gevaarlijke stoffen wordt gesteld dat de maatregelen moet gericht zijn op stopzetting of geleidelijke beëindiging van lozingen, emissies en verliezen. Voor de andere gevaarlijke stoffen moeten de maatregelen gericht zijn op progressieve vermindering. Vandaar dat in de maatregelen onderscheid gemaakt wordt tussen de beide. Bij het vaststellen van de lozingsnormen voor de gevaarlijke stoffen in de vergunningen gelden twee basisprincipes: enerzijds het toepassen van de best beschikbare techniek en anderzijds het principe van afstemmen van de draagkracht op het ontvangende oppervlaktewater. Als vuistregel wordt uitgegaan van de tienvoudige verdunning, tenzij er betere debietsinformatie van het oppervlaktewater ter beschikking is. Enkel voor die prioritair gevaarlijke stoffen waarvoor op Europees niveau stopzetting is opgelegd geldt de bijkomende aanvullende maatregel om naar een lozingsnorm te gaan die gelijk is aan de milieukwaliteitsnorm. Dat stond ook in het reductieprogramma van 2005. De tekst in het SGBP zal op dat vlak verduidelijkt worden.

Peter Van Bossuyt (BB)

Het SGBP focust op bevaarbare en eerste categorie – onbevaarbare waterlopen. De Vlarem-norm maakt geen onderscheid tussen waterlopen eerste categorie en tweede en derde categorie. Als de Vlarem-normen nu moeten aangepast worden, wordt het SGBP gebruikt om normen op te leggen voor alle oppervlaktewateren. Dat het SGBP zich focust op de eerste categorie, klopt dus helemaal niet. Dat blijkt ook uit heel wat maatregelen die veel verder gaan dan de eerste categorie oppervlaktewater. Of stelt de CIW dat de nieuwe Vlarem-normen voor de eerste categorie gelden en dat de oude normen bewaard blijven voor tweede en derde categorie?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Wat de normen betreft werd een afzonderlijk ontwerpbesluit opgemaakt om Vlarem te wijzigen, een afzonderlijk besluit waarin alle categorieën gedekt worden. Het SGBP heeft als focus de onbevaarbare eerste categorie en bevaarbare wateren, maar de wijziging van Vlarem is een besluit, nu nog een ontwerpbesluit.

Peter Van Bossuyt (BB)

Bepaalde nutriëntennormen zullen in eerste categorie veel gemakkelijker haalbaar zijn dan in tweede en derde categorie. Maar door ze in het SGBP voor te stellen voor de eerste categorie, gelden ze ook voor tweede en derde categorie.

De CIW heeft in het SGBP bij meerdere gelegenheden een Vlarem-wijziging gevraagd.

Op pag. 97 van het SGBP Schelde staat dat het door de CIW goedgekeurde voorstel tot goede toestand milieukwaliteit is opgenomen in het door de CIW goedgekeurde voorstel tot wijziging van Vlarem. Als er een wijziging van Vlarem komt dan slaat die wijziging niet alleen op de eerste categorie maar op allemaal. De impact van het SGBP is dus veel ruimer dan alleen de eerste categorie.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

De impact van de wijziging van Vlarem, of de impact van de uitvoering van de KRW of de impact van de uitvoering van het decreet Integraal Waterbeleid is veel ruimer dan die van het SGBP. In dit SGBP heeft de CIW rekening gehouden met wat de decreetgever heeft opgelegd en worden er plannen gemaakt op de niveaus waarop er plannen moeten worden gemaakt. Het SGBP is het overkoepelende plan. Bekken- en deelbekkenbeheerplannen focussen op kleinere systemen. Het decreet stelt dat alle waterlopen in Vlaanderen moeten opgedeeld worden in waterlichamen. Om rekening te houden met de verschillende planniveaus kijkt de CIW bij het SGBP naar de grotere systemen om uitvoering te geven aan heel de typering.

Peter Van Bossuyt (BB)

Nieuwe normen via een VLAREM-wijziging voor de grotere systemen, worden meteen opgelegd voor de kleine systemen.

Anja Van Geyt (VMM)

Voor gevaarlijke stoffen wordt een hele reeks normen voorgesteld in uitvoering van de Richtlijn 76/464, waarvoor er nog altijd onvoldoende normen in onze wetgeving staan en die overal gelden.

Karel Vervoort (VOKA)

VOKA onderzocht de internationale afstemming voor een aantal parameters en vond een aantal significante verschillen, ondermeer voor Boor, waarvoor de in de UK voorgestelde MKN (7.000 µg/l) voor zoutwaterzones met een factor 10 verschilt van de in Vlaanderen voorgestelde norm (700 µg/l). Degelijke verschillen beïnvloeden de concurrentiepositie van onze Vlaamse bedrijven. Het bedrijfsleven zou het logisch vinden dat er een link gelegd wordt met REACH. In het kader van REACH zullen ecotoxicologische testen worden uitgevoerd. Het zou logisch zijn dat de milieukwaliteitsnorm in de verschillende lidstaten op een internationale standaard gebaseerd is en voor de verschillende lidstaten ook gelijk is. Die normen zullen er niet allemaal onmiddellijk zijn, maar het is niet onlogisch dat op termijn die link gelegd wordt en dat er in functie van de consensus, en op basis daarvan, milieukwaliteitsnormen herzien kunnen worden.

In de Dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen staat in artikel 3 dat de lidstaten werk kunnen maken van mengzones en dat ook kunnen uitwerken in een SGBP. Maar dat is blijkbaar niet gebeurd. Kan de regel 10 als vuistregel bij de vergunningverlening geïnterpreteerd worden als hoe er in Vlaanderen

wordt omgegaan met mengzones? Anderzijds stellen wij voor een aantal elementen vast dat de huidige kwaliteitsnorm met een factor 10 naar beneden gaat of dat de voorgestelde milieukwaliteitsnorm nogal laag ligt, bijvoorbeeld voor seleen, titaan en molybdeen. VOKA denkt dat als de VMM daarvoor in de toekomst factor 10 als vuistregel blijft hanteren, problemen zullen ontstaan omdat geen technieken zullen bestaan om te zuiveren tot op 10 maal de milieukwaliteitsnorm. Wellicht is een dialoog met de VMM nodig over hoe we met factor 10 kunnen omspringen in het kader van de vergunningverlening. Als de normen wetenschappelijk bepaald zijn heeft het geen zin om daarover te discussiëren, behalve dan met betrekking tot de internationale afstemming. Essentieel is wel hoe de switch zal worden gemaakt naar de lozingsnorm?

Anja Van Geyt (VMM)

Het is inderdaad de bedoeling, en het gebeurt, om zoveel mogelijk gebruik te maken van de technische richtsnoeren en de studies die in het kader van REACH worden opgesteld.

Het is inderdaad zo dat de dochterrichtlijn stelt dat vlakbij een industrieel lozingspunt de milieukwaliteitsnorm niet moet gehaald worden. Het omgaan met die mengzones is een nieuw gegeven en daar moet hoe dan ook gebruik van gemaakt worden. Het is zo dat er op Europees niveau momenteel een richtsnoer voorbereid wordt over hoe daarmee moet omgegaan worden (ook als er twee lozingspunten dicht bij elkaar liggen – wat in Vlaanderen het geval zal zijn). Dat richtsnoer zal worden geïmplementeerd zodra duidelijk is hoe daarmee omgegaan moet worden.

Er zijn twee grote pijlers waarop die lozingsnormen moeten afgestemd zijn. Dat is enerzijds BBT en anderzijds de ecologische draagkracht. Bij elke vergunning wordt zoveel mogelijk naar een balans tussen beide gezocht.

Karel Vervoort (VOKA)

Let bij prioritair gevaarlijke stoffen op met het streven naar nullozingen. Bij historische verontreinigingen en de sanering daarvan wordt verontreinigd water terug bovengehaald. Het zal niet mogelijk zijn om die volledig te saneren en het zal ook niet mogelijk zijn om daar tot een nullozing te komen. Hoewel daar misschien wel prioritaire gevaarlijke stoffen inzitten.

Anja Van Geyt (VMM)

Indien het voornamelijk over cadmium en kwik gaat, dan wordt in de overwegingen van de Europese richtlijnen ook al aangegeven dat bij die stoffen nul niet nul kan zijn.

6. OPPERVLAKTEWATERKWANTITEIT

De doelstellingen van oppervlaktewaterkwantiteit zullen pas in het volgende plan opgenomen worden. Zijn er implicaties voor de maatregelen? Zo ja, welke?

Philip Bogaert (MOW)

De CIW-werkgroep Waterkwantiteit vond het nogal moeilijk om cijfermatig uit te drukken wat de milieukwaliteitsnormen zouden worden. Men denkt eerder aan milieukwantiteitsdoelstellingen zowel voor ecologie, scheepvaart, watervoorziening of teveel aan water. Maar aangezien er nog onvoldoende kennis was, heeft de werkgroep een plan van aanpak voorgesteld aan de CIW. Daarin zal een onderbouwende studie voorbereid worden. De doorwerking van de toekomstige milieukwantiteits-

doelstellingen zal pas kunnen gebeuren in het volgende plan. Voor het huidige plan zijn er geen implicaties.

Wim Van Gils (BBL)

Minstens in die gevallen waar oppervlaktewaterkwantiteit van belang is voor het behalen van de doelstellingen die vastliggen in Natura 2000-wetgeving, is er een risico dat een aantal dingen vastlopen. Als een project impact heeft op de oppervlaktewaterkwantiteit dan is die oppervlaktewaterkwantiteit op zijn beurt van belang om te voldoen aan een aantal regels van de Natura 2000-wetgeving. Indien er geen idee is van de grenswaarde, dan zal dat project de toetsing aan de Natura 2000-wetgeving niet overleven.

Gert Van Hoydonck (ANB)

Dat is inderdaad één van de problemen waardoor er nog geen milieukwantiteitsnormen opgesteld zijn. Men is nog volop bezig met de instandhoudingsdoelstellingen en hun onderbouwing. Uit die onderbouwing worden de gegevens voor de milieukwantiteitsdoelstellingen gehaald. Alleszins op ecologisch vlak is dat de reden waardoor er op dit moment helaas nog geen doelstellingen zijn.

Philip Bogaert (MOW)

Natuurlijk zijn er wel al een aantal doelstellingen gekend. Voor scheepvaart bijvoorbeeld weten we hoeveel water er moet zijn, want er zijn gabarieten Europees vastgelegd. Maar er is nog geen totaalpakket. En daarom zijn ze niet opgenomen. Voor watervoorziening kennen de drinkwatermaatschappijen ook wel gedeeltelijke kwantiteitsnormen of doelstellingen. Maar er was geen totaaloverzicht en daarom zijn ze inderdaad niet opgenomen.

Peter Van Bossuyt (BB)

De instandhoudingsdoelstellingen en de manier waarop ze bereikt worden zal van gebied tot gebied verschillen. Het zal zeer moeilijk zijn om daarvoor gangbare normen op te stellen.

Gert Van Hoydonck (ANB)

Wat we nu kunnen zeggen zal meer betrekking hebben op algemene kenmerken van een habitat zoals bijvoorbeeld overstromingsdynamiek. Bepaalde vissoorten stellen bepaalde eisen naar zuurstof, stroomsnelheden, substraat, enz. Dat zijn zaken die structureel beantwoord kunnen worden.

7. ONE-OUT ALL-OUT

Dit principe geeft een vertekend beeld van de werkelijke toestand en leidt tot de conclusie dat geen enkel oppervlaktewaterlichaam de goede toestand bereikt in 2015. Op pag.133 wordt vermeld dat de huidige beoordeling gunstiger kan zijn dan de werkelijke toestand. De vraag was of dit ook omgekeerd kon en wat de impact hiervan is op de voorgestelde maatregelen.

Kor Van Hoof (VMM)

De voorschriften in de kaderrichtlijn of die de lidstaten samen hebben uitgewerkt aan de hand van een aantal richtsnoeren of guidance-documenten werden gevolgd. De toestandbeoordeling voor oppervlaktewater betekent dat de ecologische en de chemische toestand moeten beoordeeld wor-

den. De chemische toestand is de toestand van de prioritaire stoffen (cf. supra). Voor de ecologische toestand moeten in eerste instantie een aantal biologische kwaliteitselementen beoordeeld worden die relevant zijn voor het waterlichaam in kwestie. Als dat waterlichaam goed lijkt moeten ook de hydromorfologische toestand en de ondersteunende fysico-chemie bekeken worden. De kaderrichtlijn legt op om daarvoor het 'one-out all-out'-principe te gebruiken.

De monitoring wijst uit dat het niet het 'one-out all-out'-principe is dat bepaalt of de toestand slecht is. Meestal is niet één kwaliteitselement of één parameter bij de ondersteunende fysico-chemie niet goed genoeg. Meestal zijn het meerdere aspecten; zeker als het aspect hydromorfologie mee in rekening zou worden gebracht. Dat is nog niet gebeurd omdat ook zonder die hydromorfologische gegevens voor alle waterlichamen de toestand al matig ontoereikend of slecht is. Meer info over resultaten per waterlichaam staan in de kaartenatlas en in de fiches per waterlichaam.

De zin op pag. 133 gaat er eigenlijk om dat er nog lang niet voor alle biologische kwaliteitselementen monitoringgegevens zijn. De BBI (macro-invertebraten) wordt al lang gemeten; voor een aantal andere aspecten zijn de monitoringprogramma's veel nieuwer en is nog niet in alle waterlichamen gemeten. Vissen worden al enige tijd gemonitord maar nog niet in alle waterlichamen, laat staan dat er een visindex zou bepaald worden. Door het 'one-out all-out'-principe kan de beoordeling niet gunstiger worden met extra gegevens. Het kan alleen minder gunstig worden. Tenzij een nieuwe monitoring op macro-invertebraten aantoont dat de toestand verbeterd is. Maar op een jaar tijd zal dat in weinig waterlichamen het geval zijn.

Uit de evaluatie van de huidige toestand blijkt dat vaak verschillende aspecten - zowel biologie, als fysico-chemie, als hydromorfologie - en in de helft van de gevallen de chemie niet goed genoeg is. De effecten van maatregelen zijn via de maatregelenformulieren en soms via modellering ingeschat. Voor modellering is dat op basis van fysico-chemie gebeurd. Bij die vraag is niet duidelijk of de impact overschat is of de noodzaak aan maatregelen. De vraagsteller moet dat misschien nog verduidelijken.

Peter Van Bossuyt (BB)

Als dan alleen gefocust wordt op de elementen die niet goed zijn, dan is dat iets anders dan een oordeel over de globaliteit. Als een waterlichaam niet voldoet, hoe wordt daar dan mee omgegaan om maatregelen te nemen en acties te doen? Wordt gekeken naar wat achter dat rood zit of wordt onmiddellijk geduurd: 'voor al datgene dat niet goed is, dat en dat en dat...'? Het is niet goed om alles over 1 kam te scheren.

Naar het maatschappelijk beeld is dat natuurlijk heel negatief, maar hoe wordt daarmee omgegaan bij de vertaling naar maatregelen en acties? Wordt dan wel concreet per waterlichaam en per element gewerkt?

Kor Van Hoof (VMM)

De monitoringgegevens bevatten niets waarvan absoluut niets geweten was. In die zin is de uitwerking van de maatregelen op basis van gekende problemen vertrokken. Het was bekend dat de inrichting van onze waterlopen beter moet, dat er op het vlak van grondwaterkwantiteit werk is. Voor elk van de groepen van maatregelen zijn zo een aantal problemen gekend en bij het opstellen van de lijsten is niet vertrokken van het aantal waterlichamen dat niet voldoet voor een bepaald aspect. Voor het vergunningenbeleid zou dat het geval kunnen zijn.

Peter Van Bossuyt (BB)

Indien een oppervlakte- of grondwater voor een bepaald zwaar metaal niet voldoet, dan is het slecht volgens het 'one-out all-out'-principe. Wordt dan voorzichtig gehandeld bij alle vergunningverleningen of gaat de focus liggen op vergunningen van bedrijven die mogelijk verantwoordelijk zijn voor lozingen van het zware metaal? Dat maakt natuurlijk een groot verschil. Maar het is niet duidelijk hoe daarmee wordt omgegaan, bijvoorbeeld in het kader van het vergunningenbeleid.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Bij het verlenen van een advies in het kader van een vergunning wordt inderdaad rekening gehouden met het oppervlaktewater waarin geloosd wordt, met de kwaliteit van dat oppervlaktewater en of er een probleem is met bepaalde metalen die van een bedrijf komen.

Anja Van Geyt (VMM)

De maatregelen in dit plan zijn vrij algemeen beschreven, maar er wordt geval per geval rekening gehouden met de situatie ter plaatse.

8. MONITORING

Karel Vervoort (VOKA)

In het kader van de vergunningverlening wordt rekening gehouden met de milieukwaliteit van die bepaalde parameter in het water waarin geloosd wordt. Het zou interessant zijn moest het mogelijk zijn voor een bepaald element, bijvoorbeeld seleen, op de website te kunnen klikken op seleen en dan als informatie te krijgen waar in het oppervlaktewater wordt gemonitord, het percentage meetplaatsen met een overschrijding en de grootte van die overschrijding.

Een dergelijk instrument zou bijzonder nuttig zijn omdat het een overzicht geeft van de probleemcomponenten, de probleemgevaarlijke stoffen. En ook om te kunnen zien waar die problemen gelokaliseerd zijn. Nu zou waterlichaam per waterlichaam moeten nagegaan worden of daar gemonitord wordt en zo ja, of er dan een probleem is. Dat is een heel complexe manier van werken.

Kor Van Hoof (VMM)

In de fiches is zoveel mogelijk per waterlichaam gezet. In een fiche staat:

- welke elementen er per waterlichaam gemeten zijn;
- basisfysico-chemie;
- gemonitorde biologie en
- voor de gevaarlijke stoffen (omdat die lijst indrukwekkend lang kan worden) is vermeld hoeveel parameters er gemeten zijn, hoeveel de norm overschreden hebben en worden ook de parameters genoemd die de norm overschrijden. Er kunnen er 33 gemeten zijn, als 2 de norm overschrijden, dan staan enkel die 2 vermeld. Om duidelijk te maken wat de meetinspanning heeft opgeleverd is dat aantal wel genoemd. Het team van het meetnet oppervlaktewater bereidt momenteel een bevraging in de andere zin voor. Zoals de problematiek in het voorbeeld, is dat met geografische toepassingen mogelijk. Maar dat is nog niet klaar.

9. MONITORING IN BESCHERMDE NATUURGEBIEDEN

Gert Van Hoydonck (ANB)

Er is nog geen gestandaardiseerde monitoring voor beschermde gebieden. Helaas zijn er hier ook twee processen die niet volledig gelijklopen. Enerzijds de opmaak van de SGBP en anderzijds de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen. Het zou ideaal zijn moesten die twee processen samenlopen. In de toekomst is misschien synchronisatie mogelijk. Het monitoringnetwerk in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen, dat ook gebruikt zal worden voor die beschermde gebieden, zou pas volledig operationeel zijn tegen 2012. De eerste echte gebiedsdekkende resultaten zullen pas in het volgende stroomgebiedsbeheerplan beschikbaar zijn.

10. SCENARIO'S KOSTENBEPALING

Wat is het scenario 2015? Zal het gefaseerde scenario leiden tot het bereiken van de goede toestand? En waarom bevat het plan geen maatregelen/modellering na 2015?

Tom D'Heygere (VMM)

Er zijn drie scenario's: het basisscenario met invulling van lopende en geplande maatregelen. Het tweede scenario voor de toestand 2015, waarbij de inventarisatie gemaakt werd van de noodzakelijke aanvullende en bijkomende maatregelen met de bedoeling om in 2015 de goede toestand te bereiken. Een derde scenario: het scenario goede toestand gefaseerd. Dat houdt in dat op basis van een kosteneffectiviteitsanalyse en ook op basis van andere criteria (zoals fasering in de planning of uitvoering van de maatregel, of draagkracht van de maatregel), geopteerd werd om maatregelen te faseren over verschillende planningscycli. Dit houdt wel in dat tegen 2027 de goede toestand kan bereikt worden, maar in het eerste SGBP wordt enkel een eerste blok maatregelen die geprioriteerd worden, naar voor geschoven om behandeld te worden in de eerste SGBP.

Hoever zullen we geraken met het invullen van het scenario 'goede toestand 2015'? Hoever komen we als we alle scenario's als maximaal scenario invullen en zullen we daarmee ook die goede toestand bereiken?

Dit is ingeschat op basis van modellering, maar er zijn toch beperkingen. Enerzijds omdat het beperkt is tot waterkwaliteitsmodellering en er nog geen tool beschikbaar is om biologische en ecologische effecten in te schatten. Het gaat hier over modellen voor de zuurstofhuishouding en voor de nutriëntenproblematiek. Anderzijds omdat er een bepaalde onzekerheid is over deze modelleringsresultaten (wat aangeduid wordt door de groene band op de grafiek). Daarnaast zijn er in de grafiek ook nog twee extra pijlen die de afstand weergeven naar de goede toestand. De eerste pijl geeft aan: er worden enkel effecten van maatregelen doorgerekend met modelleringstoepassingen van maatregelengroep 7B, dus geen positieve effecten op de waterkwaliteit die het gevolg kunnen zijn van bijvoorbeeld inrichtingsmaatregelen. Bovendien zijn er enkele maatregelen in de maatregelengroep 7B die niet specifiek door te rekenen zijn. Dat gaat over: hoe kunnen we vrachtreducties van maatregelen inschatten om ze daarna door te rekenen met het waterkwaliteitsmodel? Blijft dus een rode pijl (in de grafiek): een fictieve afstand tot de goede toestand. Het scenario van de goede toestand werd gebruikt om in te schatten voor welke parameters de goede toestand al dan niet kan bereikt worden in 2015. Dit wordt ook gebruikt om knelpuntparameters aan te duiden en om een termijnverlenging aan te vragen op basis van technische haalbaarheid. Er is gekozen voor een termijnverlenging en niet

voor een doelverlaging, omwille van de beperking van de modellering. Verder onderzoek is nodig om betere uitspraken te kunnen doen.

10.1 BASISSCENARIO

Ilke Dieltjens (VMM)

Het basisscenario omvat alle basismaatregelen die genomen worden in uitvoering van andere Europese richtlijnen. Alle acties die opgesomd staan in de bekkenbeheerplannen en andere generieke maatregelen worden ook tot het lopende beleid gerekend.

Als aan een basismaatregel acties uit de bekkenbeheerplannen konden gekoppeld worden, dan is de kostprijs gebaseerd op de kosten zoals die opgenomen zijn in de bekkenbeheerplannen. Meestal komt dit terug in de formulering van de maatregel. Een van de basismaatregelen is bijvoorbeeld het oplossen van de vismigratieknelpunten die opgenomen zijn in de bekkenbeheerplannen. Dan is de kostprijs van die maatregel de optelsom van alle acties rond vismigratieknelpunten die in de bekkenbeheerplannen staan. Voor andere maatregelen of voor generieke maatregelen waar niet direct acties uit de bekkenbeheerplannen aan verbonden kunnen worden, is een gemiddelde kostprijs bepaald op Vlaams niveau, dikwijls met ranges, met een minimum en een maximum.

10.2 EFFICIENTIEWINSTEN

In de scenario's werd niet expliciet rekening gehouden met efficiëntiewinsten en evenmin met de verwachte evolutie van het watergebruik, alhoewel de maatregelen uit de groep Duurzaam Watergebruik wel een daling van het watergebruik beogen. Maar de kostenraming in het SGBP is geen gedetailleerde raming. Die wordt weerspiegeld in de redelijk grote ranges. Ook is er altijd een minimum- en een maximuminschatting. De raming moet eerder gezien worden als een grootteorde, ook omwille van het feit dat met gemiddelde kosten op Vlaams niveau gewerkt werd. Het is dus eerder een aanduiding van grootteordes en van de grote accenten waar het gros van de middelen naartoe gaat.

10.3 HEFFINGEN

De heffingen op de grondwaterwinning, de retributie op watervang en de heffing op de waterverontreinigingen zijn als maatregel opgenomen onder groep 2 Kostenterugwinning. Dat is omdat de heffingen als een instrument kunnen gezien worden om milieu- en hulpbronkosten terug te winnen. Aangezien het heffingen zijn die op dit moment al bestaan, vallen ze onder de basismaatregelen kostenterugwinning. De heffingen moeten uiteraard betaald worden, dus vormen ze een kost of een last voor de doelgroepen die ze moeten betalen. In dat opzicht zijn ze meegenomen in de kost van het maatregelenprogramma. De kosteninschatting en de disproportionaliteitsanalyse in het SGBP waren een quick-scan, een eerste ruwe inschatting. Een verfijning van die analyse is op dit moment lopende. Er wordt nog bekeken in welke mate de heffingen meegenomen moeten worden in de beoordeling van de betaalbaarheid.

Wim Van Gils (BBL)

De analyse van de betaalbaarheid is iets helemaal anders dan de globale analyse. De analyse van de betaalbaarheid is gericht op een sector. Dat lijkt zinvol voor het bepalen van de impact van een heffing op een sector. Maar het budgettair plaatje van een heel plan wordt vanuit een maatschappelijk

oogpunt gemaakt. In zo'n benadering vallen heffingen, subsidies en interne stromen binnen de maatschappij per definitie weg. Het is niet heel duidelijk waar ze nu wel en niet in berekend zijn.

Ilke Dieltjens (VMM)

In de kosteninschatting zijn de heffingen in de twee meegenomen. Dus zowel in de kosten van het maatregelenprogramma als in de disproportionaliteitsanalyse. Die heffingen zijn wel iets anders dan de subsidies. Bij subsidies gaat het echt om een kost die een last wordt voor een andere doelgroep, een kost die van de ene doelgroep naar de andere wordt getransfereerd. Bij de heffingen is dat niet zo omdat dit geen kost is die voor een dienst betaald wordt. Daar staat geen dienst tegenover.

Dat zijn milieu- en hulpbronkosten, maar geen reële kost. Een milieu- en hulpbronkost is een soort van fictieve kost die berekend wordt, waarbij een methode gebruikt wordt om er een getal te kunnen opplakken. Het is geen reële kost en daarom is het een moeilijke post om in die kostenbepaling te beschouwen.

Bijvoorbeeld bij een subsidie betaalt een doelgroep voor een andere doelgroep. Als een RWZI gebouwd wordt en de overheid neemt daarvan 50% voor zijn rekening, dan is dat een kost die voor 'iets' betaald wordt. Terwijl dit bij heffingen niet het geval is.

Wim Van Gils (BBL)

Dat moet toch eens goed bekeken worden, want de overheid is geen sector. De overheid herverdeelt en haalt zijn inkomsten ook uit de doelgroepen landbouw, industrie, huishoudens.

11. MAATREGELEN IN UITVOERING

11.1 ANDERE EUROPESE RICHTLIJNEN

Ilke Dieltjens (VMM)

Op Europees niveau bestaat er ook een handleiding voor disproportionaliteit en afwijkingen. Die handleiding stelt expliciet dat kosten van maatregelen in uitvoering van bestaande richtlijnen – ook als die kosten nog niet gebeurd zijn – niet meegenomen worden in de beoordeling van de disproportionaliteit. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn in een aantal nieuwe lidstaten die nog een aantal oudere richtlijnen aan het implementeren zijn. Het zou ook niet logisch zijn om die kosten wel mee te nemen omdat het feit dat een lidstaat achterop hinkt bij de uitvoering van een andere richtlijn als argument zou gebruikt worden om voor een nieuwe richtlijn minder te moeten doen.

Wim Van Gils (BBL)

Het zou bijzonder interessant zijn om te vernemen welk aandeel van de kosten inzake waterzuivering verrekend is voor de Richtlijn Stedelijk Afvalwater en welk stuk van die kosten op het conto van de Kaderrichtlijn Water wordt geschreven. Misschien is het beter om deze ingewikkelde vraag schriftelijk te beantwoorden.

Peter Van Bossuyt (BB)

In de fiches op het web wordt heel dikwijls uitgegaan van het feit dat iedereen meedoet. Bijvoorbeeld voor erosiebestrijdingsmaatregelen is er een beheersovereenkomst. De beheersovereenkomst

sten worden gepromoot en de CIW gaat ervan uit dat iedereen die beheersovereenkomsten zal afsluiten. Uitgaande van het aantal ha wordt de kostprijs berekend. Vandaar dat men in de landbouw soms tot magistrale bedragen komt. Maar het opzet is anders. Beheersovereenkomsten zijn altijd vrijwillig. Men kan nooit zeggen dat iedereen dat zomaar zal doen.

Ilke Dieltjens (VMM)

In zo'n specifieke gevallen is met ranges gewerkt, met een minimum en een maximum. Maar als de volledige kost is meegerekend dan is ook het volledige effect meegerekend. Als de uitvoering niet volledig is, dan is ook het effect niet volledig.

11.2 KOSTENEFFECTIVITEITSANALYSE

De Wateco Guidance, een Europese handleiding over economische analyse, stelt dat de kosteneffectiviteitsanalyse enkel moet gebeuren op aanvullende maatregelen. Dat is ook zo gebeurd. De kosteneffectiviteitsanalyse is gebeurd per groep van maatregelen. De reden is dat bij een kosteneffectiviteitsanalyse de effecten van de vergeleken maatregelen vergelijkbaar moeten zijn. Die kosteneffectiviteitsanalyse is deels kwantitatief gebeurd, vooral voor de groep verontreiniging oppervlaktewater met het milieukostenmodel Water. Voor de overige maatregelen is ze kwalitatief gebeurd. Daarbij werd telkens per maatregel gekeken naar de bijdrage van de maatregel tot de realisatie van de milieudoelstellingen (gevaarlijke stoffen, hydromorfologie, biologische kwaliteitselementen, enz.). Daarnaast werd ook de kost van de maatregel bekeken. Zowel de bijdrage tot de realisatie van de milieudoelstellingen als de kost kregen een score op een zevenpuntenschaal. Die beide scores werden dan gebruikt voor het bepalen van de kosteneffectiviteitsratio om de maatregelen te rangschikken volgens kosteneffectiviteit. Die rangschikking kon eventueel nog gewijzigd worden op basis van andere criteria zoals fasering in de planvorming en uitvoering (wat wil zeggen dat voor sommige maatregelen eerst een plan moet opgesteld worden vooraleer de maatregel zelf uitgevoerd kan worden), draagvlak en effecten op andere groepen van maatregelen, onzekerheid en snelheid van effecten. Deze figuur (slide 48) toont het resultaat van zo'n kosteneffectiviteitsanalyse. In de rode cirkel staan de mindere kosteneffectieve maatregelen met een laag effect en met een hoge kostprijs. Rechts onderaan staan de kosteneffectieve maatregelen met een hoog effect en een lagere kostprijs.

11.3 BEPALING VAN DE BATEN

De bepaling van de baten is gebaseerd op een studie die door het VITO werd uitgevoerd in het kader van MIRA. Binnen die studie werd een rekenraamwerk opgesteld. Daarbij werden voor de verschillende batencategorieën die verbonden zijn aan een betere waterkwaliteit kengetallen voorgesteld die voornamelijk gebaseerd zijn op literatuur. Als het over buitenlandse literatuur ging werd per batencategorie ook gekeken naar de relevantie ervan voor Vlaanderen. Dat rekenraamwerk werd binnen de studie toegepast op een casestudie, nl. de Dender. Voor het stroomgebiedbeheerplan werden diezelfde kengetallen gebruikt die in de MIRA-studie werden voorgesteld en die werden dan geëxtrapoleerd naar het Vlaamse niveau voor het bepalen van de baten van een goede toestand. Dat zijn geen exact nauwkeurige inschattingen, dat was niet de bedoeling en het is ook niet mogelijk met de huidige kennis van zaken. De belangrijkste doelstelling was om een grootteorde te kunnen aangeven en om een idee te hebben over de omvang van de baten. Ook daarvoor is momenteel nog een verfijning aan de gang.

12.4 TOEWIJZING VAN KOSTEN AAN DOELGROEPEN

Om de kosten te kunnen toewijzen aan doelgroepen werd per maatregel een inschatting gemaakt van de procentuele verdeling van de kosten over de doelgroepen industrie, landbouw, huishoudens en overheid. Daarbij wordt de overheid dus als een doelgroep beschouwd. Bij de kosten wordt de doelgroep gevat die de vervuiling veroorzaakt. Op dit moment gebeurt een verfijning van de kostenanalyse, waarbij ook de lasten bekeken worden. Voor een aantal maatregelen bestaan belangrijke subsidies waardoor een deel van de kosten van de ene doelgroep bij de andere (voornamelijk en meestal de overheid) terecht komen. Daardoor ontstaat een beter zicht op de lastenverdeling tussen de verschillende doelgroepen, waar in de eerste analyse eerder werd uitgegaan van een kostenverdeling.

De waterwegbeheerders zijn bijvoorbeeld ook de overheid. Als er ingrepen moeten gebeuren aan de waterlopen, dan draagt de overheid per definitie de kosten.

Hubert David (voorzitter)

De overheid is toch maar een intermediaire, geen echte doelgroep? Als er bijvoorbeeld 400.000 euro wordt geïnvesteerd in een vistrap uit de dotatie van de VMM, dan rekent de overheid dat toch door aan de vissers? En de dotaties van de VMM zijn toch ook afkomstig van de belastingen?

Ilke Dieltjens (VMM)

Als die investering terug moet herverdeeld worden over de doelgroepen industrie, landbouw, enz., dan zal de kostenanalyse zeer diepgaand zijn.

Hubert David (voorzitter)

Dat is de toepassing van de beroemde theorie over het Mattheus-effect van professor Deleek. Diegenen die het al hebben krijgen nog meer, diegenen die betalen, betalen veel te weinig voor wat ze krijgen van de overheid en diegenen die krijgen van de overheid, krijgen meer dan wat ze eigenlijk betalen.

Ilke Dieltjens (VMM)

Dat kan niet opgelost worden in het kader van het stroomgebiedbeheer.

Peter Van Bossuyt (BB)

Zijn de maatregelen en de fiches geselecteerd? Bij de twee cirkels uit de grafiek (slide 48), werd gezegd dat alleen nog de maatregelen in de onderste cirkels op het net komen. De selectie is dus al vooraf gebeurd. Er zijn dus een aantal maatregelen die niet meer zichtbaar zijn.

Ilke Dieltjens (VMM)

De maatregelen zijn nog zichtbaar in het maximaal scenario. De maatregelen in de rode cirkel zijn diegene in het maximaal scenario. In de groene cirkel zitten diegene van het tussenliggende scenario. Elke maatregel die onderzocht werd is nog zichtbaar op de fiches.

Annick Lamote (SERV)

Betekent dit dat in het scenario 2027 geen enkele van de voorgestelde maatregelen weggezuiverd is wegens niet-kostenefficiënt? Misschien is dit wel gebeurd, maar het is nergens terug te vinden. Hier en daar wordt er naar verwezen en bij sommige maatregelenpakketten is er een prioritering geweest.

Ilke Dieltjens (VMM)

Geen enkele maatregel is uit het maximaal scenario geschrapt omdat de doelstellingen zelfs met het maximaal scenario niet gehaald worden.

Annick Lamote (SERV)

Ergens zal een afweging moeten gebeuren. Wellicht zullen niet alle maatregelen moeten uitgevoerd worden, want sommige maatregelen kunnen tegenstrijdig zijn. Die afweging is niet of onvoldoende zichtbaar in het SGBP.

Ilke Dieltjens (VMM)

Eigenlijk is het een afweging die gemaakt zal worden op het moment dat beslist wordt om voor lagere doelstellingen te gaan. Als er voor gekozen wordt om een aantal maatregelen nooit uit te voeren en daardoor nooit de goede toestand te halen, kiest men voor lagere doelstellingen. Die afweging is nog niet gemaakt omdat er nu onvoldoende materiaal is om hard te maken dat de goede toestand nooit kan gehaald worden.

Annick Lamote (SERV)

Vermoedelijk zijn er maatregelen die misschien nooit uitgevoerd worden. Een volledige overzichtstabel met alle maatregelen volgens prioriteit zou handig zijn.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Die tabel staat achteraan. Daarbij is de lijst gemaakt: de basismaatregelen, de aanvullende maatregelen voor het eerste stroomgebiedbeheerplan en voor het maximaal scenario de maatregelen die niet in dit plan zijn opgenomen. Dan zijn er inderdaad ook nog een aantal maatregelen die te absurd waren en die niet meer zijn weerhouden. Dus ja, er zijn een aantal maatregelen bekeken of overwogen, maar niet opgenomen. In het stroomgebiedbeheerplan staan alleen de maatregelen van het pakket in die groene cirkel.

Wim Van Gils (BBL)

Hoe wordt erosiebestrijding vertaald in kosten en baten voor doelgroepen? Er zijn twee manieren om aan erosiebestrijding te doen. Vandaag wordt gewerkt met vrijwillige beheersovereenkomsten die gefinancierd worden vanuit de tweede pijler. Een alternatieve optie is het verplichten van erosiebestrijding als onderdeel van cross compliance. Dat is het verplicht opleggen en het afhankelijk maken van de eerste pijler van de directe inkomenssubsidie van de landbouwer aan het voldoen aan erosiebestrijding in die gebieden waar dat relevant is. Hoe zit het dan met kosten en baten?

Ilke Dieltjens (VMM)

In dat geval zullen de kosten toegewezen zijn aan de doelgroep landbouw, aangezien de landbouw de sector is die de vervuiling veroorzaakt. Maar de lasten zullen verdeeld zijn al naargelang de subsidiestromen: gemeentelijk, provinciaal, Vlaams, federaal en Europees. De verdeling van de kosten zal verschillen van de verdeling van de lasten. De baten werden verder niet per maatregel bekeken. Daar is uitgegaan van de baten die gerealiseerd worden als de goede toestand bereikt is, onafhankelijk van de manier waarop die goede toestand bereikt is. Die baten zijn voor de globaliteit.

Peter Van Bossuyt (BB)

Er zijn maatregelen waarvan de ene de andere uitsluit. Een van de maatregelen is gebaseerd op 170 kg dierlijke meststof en de volgende op 140 kg.

Ilke Dieltjens (VMM)

Daar is in de kostenbepaling rekening mee gehouden. De ene maatregel sluit inderdaad de andere uit, maar zo is er maar één en dat is deze.

Peter Van Bossuyt (BB)

De stimulans tot erosie maatregelen staat bij de tussenmaatregelen, en bij de maximale maatregelen staat 'het bestuderen van'. Er is op dat punt dus ook een overlapping. Het is ook het ene of het andere.

Wim Van Gils (BBL)

Als fosfor de grootste probleemparameter is, dan is erosiebestrijding misschien wel een van die acties die met stip genoteerd staan op het to do-lijstje.

Kor Van Hoof (VMM)

Er werd geprobeerd om de erosie maatregelen in 7B – kwaliteit oppervlaktewater en 8 hydromorfologie – waterbodems zo goed mogelijk af te stemmen. Maar dat is niet altijd gebeurd in de modellering. Diegene die doorgerekend zijn in effecten op minder fosforbelasting, staan in groep 7B, die voorbereid waren door het ILVO. Daarom wordt voor een aantal maatregelen volledige implementatie verondersteld. De inventarisatie door het ILVO omvat het potentieel van een aantal maatregelen, de volledige kost en de volledige implementatie, de daarbij horende kosten en - na het verfijnen - de lasten. Ook de volledige effecten zijn dan doorgerekend. In groep 8 staan er gedeeltelijk overlappende maatregelen die soms wat anders geformuleerd zijn.

Karel Vervoort (VOKA)

In de disproportionaliteitsanalyse wordt voor de industrie gekeken naar de toegevoegde waarde en voor de andere sectoren naar het beschikbaar inkomen. Dat maakt dat de industrie op een groter bedrag uitkomt. Op die manier lijkt de maatregel sneller uitvoerbaar op basis van de disproportionaliteitsanalyse. Garandeert dat de meest efficiënte manier om tot een zuivering te komen? Het is mogelijk dat een andere sector voor minder kosten toch tot een betere zuivering kan komen. Dat zal niet blijken uit de disproportionaliteitsanalyse.

Ilke Dieltjens (VMM)

Dat is al gebeurd in de kosteneffectiviteitsanalyse, de stap die voorafgaat aan de disproportionaliteitsanalyse. Een maatregel die niet kosteneffectief is, is niet geselecteerd in het tussenliggende scenario. In principe is dat al uitgesloten in de kosteneffectiviteitsanalyse.

Wim Van Gils (BBL)

Er is een onderzoek van het Europees Milieuagentschap dat duidelijk heeft gemaakt dat het verhogen van heffingen op afvalwater de meest kostenefficiënte manier is om de watervervuiling te verminderen. De industrie wordt immers gestimuleerd om aan procesaanpassingen te doen enz. Dat is veel efficiënter dan massale overheidsinvesteringen in waterzuivering die risico's inhouden zoals bedrijven die failliet gaan, veranderen van procedé, enz. Het is een probleem van de analyse dat er binnen de groepen is gebleven.

Wim Van Gils (BBL)

Heffingen werd eerder gedefinieerd als een terugwinningsmaatregel. Die zit niet in de groep oppervlaktewater. Economische instrumenten die effectief zijn worden in een aantal gevallen buiten de analyse gehouden.

Annick Lamote (SERV)

Bij heffingen die werden meegenomen, (zie vraag 20) zit ook nog de zogenaamde 'rest'-heffing voor rioollozers. Dat is eigenlijk een dubbeltelling, want die betalen voor de waterdienst 'waterzuivering'. De andere heffingen - zoals de grondwaterheffing en de heffing op de captatie van oppervlaktewater en de regulerende heffing voor oppervlaktewaterlozers - vormen een 'vergoeding' van de milieu- en hulpbronkosten. Maatregelen inzake kostenterugwinning moeten ervoor zorgen dat de kosten voor waterdiensten op een redelijke manier worden terugbetaald (artikel 9 KRLW).

12. DOELGROEPSPECIFIEKE CRITERIA

Doelgroepspecifieke criteria voor afweging : hoe worden de lasten verdeeld en wordt hierbij rekening gehouden met de reeds geleverde inspanningen?

Ilke Dieltjens (VMM)

Momenteel is de CIW bezig met een verfijning van de lasten en wordt effectief gekeken naar de doelgroep die financiert. Daardoor treden er toch een aantal verschuivingen op. De reeds geleverde inspanningen zitten vervat in de kost van de basismaatregelen omdat dit maatregelen zijn die het lopende beleid weerspiegelen. Maar voor inspanningen die gedaan zijn in uitvoering van bestaande Europese richtlijnen legt de Europese handleiding op dat die niet mogen meegenomen worden in de beoordeling van de disproportionaliteit.

Peter Van Bossuyt (BB)

Het is toch niet zo dat er altijd een doelgroep financiert? Een concreet voorbeeld: de kosten voor maatregelen voor betere voederconversie van fosfaten in de pluimveehouderij worden wel gedragen. Maar wie financiert die kosten?

Ilke Dieltjens (VMM)

Diegene die de kosten draagt; financieren is gewoon betalen. Soms is er wel een transfer.

13. MODELLERING

Hoe werden maatregelen doorgerekend met modellen? Hoe werd omgegaan met foutenmarges? Welke maatregelen werden meegenomen? Welke aannames werden meegenomen, bijvoorbeeld stroomopwaartse maatregelen vanuit Frankrijk en Wallonië? En hoe komt het dat de effecten van maatregelen beperkt lijken?

Tom D'Heygere (VMM)

Er zijn twee waterkwaliteitsmodellen beschikbaar. Het Pegase-model bestrijkt het Scheldestroomgebied, met uitzondering van het IJzerbekken waarvoor het Simcat-model gebruikt wordt. Voor het Maasbekken is er momenteel nog geen waterkwaliteitsmodel beschikbaar. Het Pegase-model is een deterministisch model dat de waterkwaliteit berekent in functie van de lozingen. Indien bepaalde vervuilingbronnen niet of onvoldoende ingeschat worden, kan de waterkwaliteit te positief ingeschat worden. Een goede inventarisatie van de emissiebronnen is dus belangrijk en daarom wordt er ook veel aandacht aan besteed. Ook de locatie van de puntbronnen, de verspreiding van de diffuse bronnen en de transportroutes worden geïnventariseerd. Bijvoorbeeld individuele woningen die op riool lozen en naar een bepaald zuiveringsstation afgevoerd worden. Voor de verspreiding door de diffuse bronnen wordt het SENTWA-model gebruikt om de inschatting van de verliezen van de stikstof en de fosfor vanuit de landbouw naar het oppervlaktewater te kwantificeren. Het tweede model is het Simcat-model, een stationair model dat op statistische wijze de relatie legt tussen de lozingen en de waterkwaliteit.

Het effect van de maatregelen wordt nadien geraamd door de lozingsgegevens aan te passen op basis van bepaalde maatregelen. Bijvoorbeeld: een riool die ongezuiverd afvalwater loost in een bepaalde waterloop wordt met een optimalisatieproject op een bepaalde collector aangesloten die afvoert naar een bepaalde zuiveringsinstallatie. Die vuilvracht zal dus gereduceerd op een andere plaats in de waterloop terechtkomen. Soms is het moeilijker om de effecten van bepaalde maatregelen in te schatten. Het voorbeeld van bufferstroken werd al aangehaald. De range ligt ook redelijk hoog op die effecten. Het percentage ligt tussen 55 en 90%. Voor dergelijke maatregelen wordt een gemiddeld percentage van 75 à 80% genomen om ze door te rekenen op de schaal Vlaanderen.

Belangrijk is dat de basismaatregelen uit Wallonië en Frankrijk kunnen meegenomen worden in deze modellen. Grensoverschrijdende vrachten zijn natuurlijk van groot belang. Dat is ook een voordeel van het Pegase-model omdat het ook gebruikt wordt in Wallonië. Er is een overeenkomst met het Waalse Gewest dat de basismaatregelen die Wallonië heeft doorgerekend ook gebruikt worden zonder de gedetailleerde gegevens in te kijken. Hetzelfde geldt voor de reducties vanuit Frankrijk. Op basis van een project 'transnationale modellering van de waterkwaliteit in het Scheldebekken in het kader van de KRW-coördinatie', werd een inschatting gemaakt van de vrachtreductie op basis van de basismaatregelen. Dit werd ook meegenomen in de scenario's van de goede toestand gefaseerd. Het is wel beperkt tot de basismaatregelen. Effecten van de aanvullende maatregelen zijn op dit moment niet meegenomen in die waterkwaliteitsmodellering.

In slide 36 wordt schematisch het modelleerproces weergegeven. Enerzijds zijn er de gegevens over het watersysteem dat nodig is voor het model, anderzijds zijn er alle lozingsgegevens. Daarnaast is er ook de beschrijving van de maatregelen. Dan zijn er de modellen zelf. Met de waterkwaliteitsmodellen Pegase en Simcat kunnen de effecten van bepaalde maatregelen doorgerekend worden naar de waterkwaliteit. Het milieukostenmodel Water wordt beheerd door het VITO op basis van een referentietaak en is een model waarmee de kostenefficiëntie van de maatregelen ingeschat kan worden. Beide datasets, zowel voor de waterkwaliteitsmodellen als voor het milieukostenmodel Water, zijn identiek. Dat maakt het dus ook mogelijk om informatie uit te wisselen tussen de beide modellen.

Slide 39 gaat over de vraag hoe het komt dat de effecten van maatregelen op de waterkwaliteit beperkt lijken. Links zijn de kwaliteitsklassen van de oppervlaktewaterlichamen weergegeven voor alle waterlichamen die we konden modelleren, en dit voor de verschillende scenario's en voor de basisparameters CZV, totaal stikstof en totaal fosfor. De verschillende scenario's:

- het referentiejaar, het jaar 2006 of vergelijkbaar met de huidige toestand;
- het tweede scenario is het basisscenario tot 2015;
- het derde scenario is het aanvullende of de goede toestand gefaseerd: scenario met aanvullende maatregelen tot 2015.

Op de rechterzijde staan de overeenkomstige berekende vrachtreducties. De grootste vrachtreductie voor CZV en totaal fosfor voor die basismaatregelen is opvallend. Dit hangt nauw samen met de verdere uitbouw van de zuiveringsinfrastructuur, de verdere aansluiting van huishoudens, met een aantal nieuwe zuiveringsinstallaties (zoals RWZI Brussel-Noord en RWZI Tervuren), maar ook met de renovatie van bepaalde RWZI's. Bijvoorbeeld voor CZV wordt met de basismaatregelen in 10% extra van de oppervlaktewaterlichamen de goede kwaliteit bereikt. En wordt voor 3/4de van de oppervlaktewaterlichamen een goede toestand vastgesteld voor CZV. Voor totaal fosfor is de toestand heel wat minder rooskleurig. Aan de hand van de basismaatregelen wordt enkel een reductie met 10% verkregen van de hele slechte kwaliteit.

Met de aanvullende maatregelen zijn de bijkomende vrachtreducties voor CZV en totaal fosfor redelijk beperkt. Daar is vooral het effect in de reductie van stikstof zichtbaar. Daar is het meer evenredig verdeeld over beide scenario's. Dat heeft vooral te maken met de landbouwscenario's die meegenomen zijn in het aanvullende pakket. Door een combinatie van een aantal basismaatregelen en een aantal aanvullende maatregelen bereiken 10% extra van de waterlichamen een goede toestand voor stikstof. Voor ongeveer 1/3de van de waterlichamen kan met de modellen ook de goede toestand voor totaal stikstof vastgesteld worden.

Wim Van Gils (BBL)

Zijn de studies rechtsboven op slide 38 verkrijgbaar? Dat zijn namelijk maatregelen, kosten en effecten die in het model ingevoerd worden. Zoals voor alle modellen geldt: 'what goes in, comes out'. Het zou zeer interessant zijn om te weten welke aannames daarachter zitten. Over de statische en deterministische modellen zullen de Raden toch geen zinnig woord kunnen vertellen.

Als er met de aanvullende maatregelen redelijke effecten behaald worden voor stikstof, maar niet voor fosfor, is het zeer relevant om na te gaan welke maatregelen er zijn ingegaan en of er daar niets is misgelopen.

Tom D'Heygere (VMM)

De ILVO-studie over de landbouwmaatregelen is beschikbaar. Er is ook een rapport beschikbaar over het milieukostenmodel Water en er is ook een rapport in voorbereiding dat meer in extenso de waterkwaliteitsscenario's en de resultaten ervan beschrijft. De matrix van het VITO zit in het rapport van het VITO over het milieukostenmodel.

14. BESLUIT

Annick Lamote (SERV)

De Raden worden om advies gevraagd over de leeswijzer. Per hoofdstuk heeft de CIW een kadertje met vragen. Dat loopt niet altijd samen met de onderwerpen van de hoorzitting. Zijn er nog punten waarover de CIW in het advies zeker iets willen lezen?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

De leeswijzer is vooral opgemaakt om aan te geven dat de eerste hoofdstukken van het stroomgebiedbeheerplan vooral beschrijvend zijn en er zeer weinig nieuwe beleidskeuzes in gemaakt worden. Waar toch een nieuwe beleidskeuze wordt gemaakt in de eerste vijf hoofdstukken, wordt er met die vragen de aandacht op gevestigd. Maar wat de CIW betreft, en waar dit openbaar onderzoek over gaat, is: hoever gaan we met deze aanvullende maatregelen en wat is de visie van de Raden daarover? Wat werd vergeten en welke voorgestelde maatregelen zijn absoluut niet haalbaar? Hoe gaan we hiermee verder om en hoe wordt de discussie over de financiering gevoerd? Het klopt dat de overheid voor een deel een fictieve doelgroep is, een intermediaire doelgroep. De overheid moet haar middelen ergens halen, maar dan kan de keuze gemaakt worden: bijkomend uit algemene middelen of worden ze doorvertaald naar doelgroepen? Dat is een politieke keuze die finaal gemaakt wordt en waarover dit plan geen uitspraak kan doen. De vragen en suggesties m.b.t. de aanpassing van dit plan zouden zeker opgenomen moeten worden in het advies. Op basis daarvan kunnen in het plan nog zaken verder verduidelijkt worden. Het is veel handiger en interessanter om die mee te krijgen in het advies.

Peter Van Bossuyt (BB)

Het proces rond het besluit Milieukwaliteitsnormen zou moeten gelijklopen met de SGBP-procedure. Het is zeer raar te moeten adviseren en achteraf nog eens een advies te moeten geven over hetzelfde.

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

Het was de doelstelling om aan de adviesvraag over de milieukwaliteitsnormen deze over de SGBP te laten voorafgaan.

Peter Van Bossuyt (BB)

Is de conclusie dan dat als dat besluit er niet is, het openbaar onderzoek wordt uitgesteld?

Veronique Van Den Langenbergh (VMM)

In het ontwerpbesluit worden specifieke milieukwaliteitsnormen voorgesteld. Of het openbaar onderzoek moet herstarten... onwaarschijnlijk... Naar maatregelen toe zal dat niet cruciaal zijn, maar een aantal GEP-doelstellingen zijn afgeleid van de natuurlijke doelstellingen. Ook daar is de marge relatief beperkt, in die zin dat voor de natuurlijke doelstellingen de Europese intercalibratie is gebeurd. Die lijn ligt dus vast, de mate waarin die GEP-normen in het stroomgebiedbeheerplan worden afgeleid biedt ook niet zoveel marge omdat die Europese intercalibratieoefening is gebeurd.

Hubert David (voorzitter)

We zullen het daarbij laten. Ik wens eerst te zeggen dat we er wel zullen in slagen om een gezamenlijk advies te brengen met SERV, Minaraad en SALV. Dat brengt natuurlijk ook mee dat er een enorm draagvlak zal bestaan voor dit advies. Ten tweede hou ik eraan om u te danken voor de duidelijkheid waarmee u al die vragen hebt beantwoord. Er zal een verslag volgen dat voor het advies zal dienen. De Minaraad vergadert op 19 mei '09 en dan zou het advies moeten goedgekeurd worden; daarna 's anderendaags bekrachtigd door de SERV en een week later door de SALV. Maar de facto als het op 19 mei a.s. niet goedgekeurd wordt dan is het niet unaniem.